

Förutsättningarna för rättelse enligt förvaltningsprocesslagen

Anmälan

I en anmälan till JO den 19 september 2007 kritiserade AA och BB Svea hovrätt, Miljööverdomstolen, för handläggningen av ett mål om strandskyddsdispens för fastigheten S 1:164 i Kils kommun (mål nr M 6196-05). De uppgav bl.a. följande. Miljööverdomstolen beslutade den 13 december 2005 att inte meddela prövningstillstånd i målet. Miljödomstolens dom stod därför fast. Kort tid därefter beslutade Miljööverdomstolen om en rättelse av beslutet den 13 december 2005. Enligt rättelsen meddelade domstolen prövningstillstånd i målet. Klagandena ifrågasatte huruvida det förelegat någon sådan uppenbar oriktighet som kunnat rättas enligt 32 § förvaltningsprocesslagen.

Utredning

Miljööverdomstolens akt i mål M 6196-05 angående strandskyddsdispens och Länsstyrelsens i Värmlands län akt i ärende 403-1009-06 angående överklagande av strandskyddsdispens rekviderades och gick igenom här. Vidare rekviderades handlingar ur Miljö- och byggnadsnämndens i Kils kommun akter i de aktuella ärendena om strandskyddsdispens (ärendenr Bygg 2004.63 231 och Övr. 2005.25 407).

Därefter upprättades en promemoria, i vilken det inledningsvis redogjordes för ärendets handläggning hos JO varefter följande redogörelse och förslag lämnades.

Miljö- och byggnadsnämnden i Kils kommun beviljade den 6 december 2004 CC strandskyddsdispens för ändrad användning av ett badhus till fritidshus på fastigheten S 1:164 i Kils kommun. Beslutet överklagades av Naturskyddsföreningen i Värmland. Länsstyrelsen i Värmlands län avtog den 20 april 2005 Naturskyddsföreningens överklagande. Naturskyddsföreningen överklagade länsstyrelsens beslut till Vänersborgs tingsrätt, miljödomstolen, som i en dom den 5 juli 2005 upphävde den meddelade strandskyddsdispensen. Miljödomstolens dom överklagades till Miljööverdomstolen av CC och DD. Enligt protokoll den 1 december 2005 beslutade Miljööverdomstolen att inte meddela prövningstillstånd. Beslutet skulle meddelas den 13 december 2005. Miljödomstolens dom stod därmed fast. Protokollet expedierades den 13

december 2005 till CC och DD, Naturskyddsföreningen i Värmland, Miljö- och byggnadsnämnden i Kils kommun och Vänersborgs tingsrätt, miljödomstolen.

Enligt protokoll den 21 december 2005 beslutade Miljööverdomstolen att den 22 december 2005 meddela följande beslut.

Med stöd av 32 § första stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) rättar Miljööverdomstolen sitt beslut i protokoll den 13 december 2005 i mål nr M 6196-05 så att beslutet i stället får följande lydelse.

”Miljööverdomstolen meddelar prövningstillstånd. Beslutet får enligt 23 kap. 8 § miljöbalken inte överklagas.”

Miljööverdomstolens beslut om rättelse får enligt 23 kap. 8 § miljöbalken inte överklagas.

Samma dag, den 22 december 2005, beslutade Miljö- och byggnadsnämnden i Kils kommun att medge strandskyddsdispens för fastigheten S 1:164, sedan en ansökan kommit in till nämnden under dagen från CC.

Den 5 januari 2006 kom till Miljööverdomstolen, från länsstyrelsen, in en kopia av miljö- och byggnadsnämndens protokoll den 22 december 2005, med beslut om strandskyddsdispens. Naturvårdsverket överklagade den 12 januari 2006 nämndens beslut till Länsstyrelsen i Värmlands län samt sände samtidigt över en kopia av överklagandet till Miljööverdomstolen. Kopian kom in till domstolen den 16 januari 2006.

Den 12 juni 2006 meddelade Miljööverdomstolen dom i vilken man upphävde miljödomstolens dom och fastställde länsstyrelsens beslut den 20 april 2005.

Den 28 juni 2006 beslutade länsstyrelsen att upphäva miljö- och byggnadsnämndens beslut den 22 december 2005 om strandskyddsdispens bl.a. eftersom nämnden saknat befogenhet att pröva frågan om strandskyddsdispens för ändrat användningssätt innan Miljööverdomstolen avgjort frågan.

I 32 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) föreskrivs följande.

Om domstolen finner att en dom eller ett beslut innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av domstolens eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende, får domstolen besluta om rättelse.

Har domstolen av förbiseende underlåtit att fatta ett beslut som skulle ha meddelats i samband med ett avgörande, får domstolen komplettera sitt avgörande inom sex månader från det att avgörandet vann laga kraft. En komplettering senare än två veckor efter det att avgörandet meddelades får dock ske endast om en part begär det och ingen annan part motsätter sig kompletteringen.

Innan beslut om rättelse eller komplettering fattas, skall parterna även i annat fall än som avses i andra stycket andra meningen ha fått tillfälle att yttra sig, om det inte är obehövligt. Beslutet skall om möjligt antecknas på varje exemplar av den dom eller det beslut som rättas eller kompletteras.

Möjligheten att rätta enligt paragrafen avser bara oriktigheter till följd av skrivfel, räknefel eller liknande förbiseenden (förbiseendefel). Paragrafen ger däremot inte domstolen någon befogenhet att rätta sådana fel i ett besluts innehåll som beror på bristfällig utredning, felaktig faktabedömning, oriktig rättstillämpning eller bedömningsfel. För att ett förbiseendefel skall få rättas enligt paragrafen måste dock oriktigheten vara uppenbar. Felet skall med andra ord vara sådant att var och en med normal iakttagelseförmåga bort kunna upptäcka detta. Felet kan exempelvis framgå av ett studium av enbart själva beslutet eller vid en enkel jämförelse med handlingarna i ärendet. Vidare måste det utan ringaste tvivel stå klart vilket innehåll domstolen avsett att ge sitt beslut. Det måste vara tydligt att felet är ett förbiseendefel och inte ett bedömningsfel. (Se Hellners och Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentarer, 2 u. 2007, s. 333–334 och Wennergren, Förvaltningsprocesslagen m.m., 5 u. 2005 s. 323–327.)

Miljööverdomstolen bör anmodas att yttra sig i fråga om rättsenligheten av rättelsebeslutet den 22 december 2005.

Vidare bör domstolen anmodas att redovisa vilka överväganden som gjordes sedan domstolen fått kännedom om miljö- och byggnadsnämndens beslut den 22 december 2005 om strandskyddsdispens.

Svea hovrätt, Miljööverdomstolen, anmodades att göra en utredning och yttra sig enligt promemorian.

Hovrättsråden EE och FF uppgav följande.

Efter överklagande av Vänersborgs tingsrätts, miljödomstolen, dom den 5 juli 2005 i mål nr M 1102-05, föredrogs målet den 1 december 2005 för prövningstillstånd vid Miljööverdomstolen, varvid rättens tre ledamöter enhälligt beslutade att meddela prövningstillstånd i målet. Den 13 december 2005 expedierades protokollet från föredragningen, varefter vid den fortsatta handläggningen av målet upptäcktes att det i protokollet intagna beslutet felaktigt fått innebörden att prövningstillstånd inte meddelades. Även om det expedierade beslutet således hade fått motsatt innebörd än det fattade beslutet, gjordes den bedömningen att felaktigheten kunde ses som ett förbiseendefel och därmed bli föremål för rättelse enligt 32 § förvaltningsprocesslagen. Någon annan praktisk möjlighet att åstadkomma rättelse ansågs inte finnas och beslutet i fråga om prövningstillstånd hade inte rättsverkningar för annan än klagandena i målet, vilka gynnades av att rättelse skedde utan dröjsmål.

När det gäller Miljö- och byggnadsnämndens i Kils kommun beslut den 22 december 2005, som fattades efter Miljööverdomstolens rättelsebeslut den 21 december 2005, gjordes bedömningen att detta inte alls påverkade prövningsförfarandet i Miljööverdomstolen.

Hovrättslagmannen GG lämnade följande yttrande.

Jag instämmer i det yttrande som EE och FF lämnat (se bilaga). Att rätta beslutet var som jag ser det, det enda praktiska förfaringssättet som också bör kunna rymmas inom bestämmelsen i 32 § förvaltningsprocesslagen. Någon rättsförlust för omkringboende har inte uppkommit genom rättelsebeslutet. De har inte talerätt eftersom endast allmänna intressen beaktas i mål om strandskyddsdispens. Alternativet att uppmana klagandena att ansöka om resning i Högsta domstolen framstår som mycket opraktisk och till nackdel för klagandena.

Det är att beklaga att protokollet innehöll ett väsentligt fel. Vid nästa genomgång med personalen på avdelningen ska vi diskutera hur fel av detta och liknande slag skall undvikas i framtiden.

Svea hovrätt, Miljööverdomstolen, genom hovrättspresidenten HH, yttrade följande.

Miljööverdomstolen rättade med stöd av 32 § första stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) i beslut den 22 december 2005 sitt beslut i protokoll den 13 december 2005 i mål nr M 6196-05 att inte meddela prövningstillstånd på så sätt att prövningstillstånd meddelades.

För en redogörelse av målets handläggning och de överväganden som gjordes efter beslutet om strandskyddsdispens, se hovrättslagmannen GG respektive hovrättsråden EE:s och FF:s yttrande (bilaga 1 och 2). Av de inhämtade yttrandena framgår att ledamöterna gjorde bedömningen att felaktigheterna kunde ses som ett förbiseendefel och därmed bli föremål för rättelse enligt 32 § förvaltningsprocesslagen. Mot denna bakgrund lämnas följande yttrande vad gäller rättsenligheten av rättelsebeslutet.

För att ett förbiseendefel skall få rättas enligt 32 § första stycket förvaltningsprocesslagen krävs att oriktigheten har varit uppenbar. Detta innebär att det måste ha stått klart för parterna vilket innehåll som domstolen avsett att ge sitt beslut. Den rättelse som gjordes innebär att beslutet fick ett motsatt materiellt innehåll och rättelsen påverkade således utgången i sak. Då det ursprungliga beslutet

inte innehöll några skäl framgår inte heller av beslutet i övrigt att slutet blivit ett annat än vad domstolen menat. Det kan vid sådana förhållanden inte ha stått klart för parterna vilket innehåll som beslutet var avsett att ha. Vidare bör noteras att parterna inte fick tillfälle att yttra sig innan beslutet om rättelse fattades, vilket skall ske enligt den aktuella bestämmelsens tredje stycke, om det inte är obehövt.

Sammanfattningsvis synes förutsättningarna för rättelse av uppenbar oriktighet enligt 32 § förvaltningsprocesslagen inte ha förelegat i förevarande fall. Hovrätten beklagar denna brist i domstolens handläggning.

I fråga om domstolens överväganden i anslutning till miljö- och byggnämndens beslut den 22 december 2005 hänvisas till yttrandet, bilaga 2.

Anmälarna kommenterade remissvaret.

I ett beslut den 21 december 2007 anförde *JO Berggren* följande.

Bedömning

Enligt min mening står det med hänsyn till vad som kommit fram i ärendet helt klart att Miljööverdomstolen genom rättelsebeslutet den 22 december 2005 gått utöver en rättsenlig tillämpning av 32 § första stycket förvaltningsprocesslagen. Vad ledamöterna i domstolen anförde om att rättelsen varit det enda praktiska förfarings sättet och om att det inte hade rättsverkningar för andra än klagandena i målet förändrar inte den bedömningen.

Miljööverdomstolen förtjänar allvarlig kritik. Jag har övervägt att gå vidare i saken men har främst med hänsyn till den långa tid som förflutit valt att stanna vid den uttalade kritiken.

I fråga om de i remissen efterfrågade övervägandena i anledning av miljö- och byggnadsnämndens beslut den 22 december 2005 låter jag bero vid vad Miljööverdomstolen har anförde.

Ärendet avslutas.